

אוהב את הבריות

יטודו של אברהם אבינו: "אוהב את המקום - אוהב את הבריות" 32. מי שבאמת אוהב את הבורא, אוהב מתוך כך את הבריות של הבורא 33. יש מדרגות באהבת הבריות: יש אהבה בקטנות ויש בגדלות. ואצל אברהם אבינו אנו פוגשים ענקיות של אהבה שנמשכת מענקיות דבקתו בד"ה 34.

מסירות נפש על אהבת הבריות

אצל אברהם אבינו אין אהבת הבריות מופיעה באופן קטנוני אלא בענקיות; זו אהבת בריות ענקית הנמשכת מתוך ענקיות אהבת הבורא. אי אפשר להפריד בין אהבת הבורא לאהבת הנבראים - ואיזה נבראים שיהיו, אפילו כל מיני חוטאים, פושעים ורשעים 39. וההתאהבות הגדולה הזאת, ה"רומנטיקה" הזאת, מגיעה עד כדי הקרבה ומסירות נפש 5.

יש מצבים שאדם מקיים "יהרג ואל יעבור" וזה נקרא מסירות נפש. אבל יש לקרוא לזה מסירות גוף, שהרי הנפש קיימת. אולם ישנם מצבים בהם גדולי עולם מוכנים להקריב לא רק את הגוף - אלא גם את הנפש. לא כל אחד מוכן לזה. אצל אדם ענק בקדושה, אהבת ד' ממלאה את כל מציאותו: "כל עצמותי תאמרנה" 40. מתוך כך, ענק זה כולו מלא אהבת הבריות בגופו, בנפשו, ברוחו ובנשמתו, שמתגלה במסירות נפש.

למה הנפש

ודבר זה ענין גדול מאוד שיאהב את ריצו כמותו. אבל דבר זה בשביל שישראל הם עם אחד ומצד זה ראוי שיהיו ישראל כמו אדם אחד לגמרי, וכאשר אין האהבה לחבירו כאלו היה איש אחד דבר זה כאלו לא היו ישראל עם אחד, ולכן המצוה בישראל ואהבת לרעך כפוך. וכבר בארנו בפרק משה קבל כי דבר זה שאוהב הבריות הוא אהבת השם ית' גם כן כי מי שאוהב את אחד אוהב כל מעשה ידיו אשר עשה ופעל. ולפיכך כאשר אוהב את השם ית' אי אפשר שלא יאהב את בראיו ואם הוא שונא הבריות אי אפשר שיאהב השם ית' אשר בראם. וכן כבוד חבירו אשר נברא בצלם אלהים נושבו כבוד המקום, וכמו שבארנו למעלה באריכות בנתיב גמילות חסדים אצל כבוד אורחים שנחשב זה כמו הקבלת פני שכניו וכמו שבארנו:

כל זה מפני שאוהב לחבירו וכמו שהוא אוהב את עצמו וכל זה שראוי לאהוב את חבירו מפני שנברא חבירו בדמותו ובצלמו. וזו מפני שיש להם דמות וצלם אחד הרי בצד החבירו הוא עצמו דבר אחד כאשר יש להם צלם אחד לגמרי. והדבר שהוא במעלה העליונה באדם הוא שיהיה לו הצלם הזה בשלימות. וכמו שאמרו ז"ל במס' אבות (פ"ג) חביב האדם שנברא בצלם אלהים וכאשר אוהב את חבירו שנברא בצלם אלהים, ואז האדם הזה צלמו צלם אלהים ולכן הוא אוהב את חבירו כמותו שנברא בצלם אלהים וצלם אחד להם, וכמו שהתבאר לפני זה ויתבאר אחר זה, ודבר זה תכלית התורה שיקנה האדם מעלה זאת העליונה הוא צלם האלהים. ולכן הוי שפיר מה שאמר ואידך פירושא כי כל התורה כולה פירושו באיזה צד יגיע למדרגה הזאת שיהיה האדם בצלם אלהים לגמרי.

הצלת נפש

אברהם אבינו הולך אל הארץ אשר אראך 15 ונטפל אליו קרובו לוש, ואז מתברר שאין הוא מתאים לאברהם ועליו להפריד ממנו 16. החברה המתאימה לו היא אנשי שדום הרעים וחטאים לד' מאד 17. ויטע לוט מקדם 18, רש"י מביא בשם חז"ל ש"הסיע עצמו מקדמונו של עולם" 19. ומה זה "קדמונו של עולם"? הוא: "הקדמון לכל דבר אשר נברא", כפי שמזכיר בגדל"ה. "אמר אי אפשר לא באברם ולא באלהיד" 20; זהו ביטוי של יחס שלילי לאלוהים, של כפירה ואפיקורסות, של ניתוק. לוט הפריד עצמו מ"זאתם הדבקים בד' אלהים" 21. לכאורה אין לאברהם אבינו, המאמין הגדול שעליו נאמר "והאמן בד' 22", שום ענין בסוג אדם כזה. אמנם כשנודע שלוש נשבו, אותו איש רוח ונביא יוצא למלחמה: "יירק את חניכיו" 23, מגייס את תלמידיו אשר הוא מצווה אחריו לשמור דרך ד' 24, אנשי אמונה ואנשי רוח, "תלמידי ישיבה" - כדי להציל את הקרוב הזה הכופר והאפיקורוס. וכל זאת מתוך אהבתו לנבראים - אהבה בלתי מוגבלת.

למה הנפש

יש סיפור מפורסם על הבעש"ט שמסר נפשו להתפלל להצלחו של אדם רשע בלי מתום מלא קלקולים, למרות שהודיעו לו מן השמים שבזה הוא יפסיד את העולם הבא שלו. אחרי רגע של דיכאון התאווש ואמר: "עכשיו אני עובד את ד' לשמו, בלי שתהיה לי מזה שום זכות". זאת מדרגה ענקית של התאהבות בבריות 5.

והענין דנתבאר בשירת האזינו עה"פ הצור תמים פעלו וגו' צדיק וישר הוא דשבת ישר הוא נאמר להצדיק דין הקב"ה בחרבן בית שני שהיה דור עקש ופתלתל ופירשנו שהיו צדיקים וחסידיים ועמלי תורה, אך לא היו ישרים בתליכות עולמים, ע"פ מפני שנאת חנם שבלבם זא"ז חשדו את מי שראו שנוהג שלא כדעתם כיראת ה' שזוהא צדיקי ואפיקורס. וכאז עי"ז לידי ש"ד בדרך הפלגה ולכל תרעות שבעולם עד שחרב הבית, וע"ז היה צדוק הדין. שהקב"ה ישר הוא ואינו טובל צדיקים כאלו אלא באופן שחולכים בדרך הישר גם בתליכות עולם ולא בעקמימות אע"פ שהוא לש"ש דוח גורם חרבן הבריא והריסות ישוב הארץ. וזה היה שכה האבות שמלכך שהיו צדיקים וחסידיים ואוהבי ה' באופן היותר אפשר. עוד היו ישרים, היינו שחתנתנו עם אוה"ע אפי' עובדי אלילים מכוערים. מ"מ היו עמם כאהבה וחשו למותם כאשר היא קיום הבריאה, כמו שאנו רואים כמה השתמח א"א להתפלל על סדום, אע"פ שהיה שנא אותם ואת מלכם תכלית שנאה עבור רשעתם כמבואר במאמרו למלך סדום. מ"מ חפץ בקיומם, וכרבה פ' וירא (פמ"ט) איתא ע"ז שאמר הקב"ה לא"א אהבת צדק ותשנא רשע. אהבת להצדיק את בריותי ותשנא להרשעין ע"כ וכו'. והיינו ממש כאב המון נפלא על דבר אברם את לוט כמו שנתבאר פ' לך, וכן ראינו כמה נח היה יצחק אבינו להתפייס מפשעיו וכמעט דברי פיוס מאבימלך ומרעיו נתפייס באופן היותר ממה שבקשו ממנו כמבואר במקומו, ויעקב אבינו אתר שהיטב חרה לו על לבן שירע שביקש לעקר לולי ה'. מ"מ דבר עמו דברים רבים עד שאמר ע"ז בב"ר (פע"ד) קדרותן של אכות ולא ענותנותן של בני ע"ש, ונתפייס עמו מחר; וכן הרבה למדנו מהליכות האבות בד"א. מה ששייך לקיום העולם המיוחד לזה הספר שהוא ספר הבריאה.

הקדמת היצחק דבר פ' לוי

גם הגמרא הקדושה והזהיק מלאים על כל גדותם מו העבודה. שרצון הבורא ית' ויתעלה שילמדו סגוריא בתמידות על בניו עם קדוה. אף בשעה שאין עושים רצונו של מקום ב"ה. ולמדו מגדעון ומהושע וסאליהו. כדמיון האב שיש לו בן שאינו הולך בדרך טובה, יודה ע"ז כל בר שכל שענין רצון האב שילמדו בני אדם על בנו זה תמיד סגוריא ולדון אותו לכף זכות. ונודאי אם ישמע מאיזה אדם שלמד עליו יחובה דבר זה הוא על אפו ועל חמתו, כ"ש בהבורא ית' שהוא טוב ומטיב לכל ולא ירח ממנו נדח. שרצונו שילמדו על בניו סניגוריא ולדון אותם בתמידות לכף זכות. ושכרו שמן השמים ידונו אותו ג"כ לכף זכות. כמרו"ל בשבת ד' קכ"ז: ת"ר הון את חבירו לכף זכות דנין אותו לכף זכות. וז"ל ז"ח ד' כ"א ע"ב: ארי"א אציג דיהוי צדיקא רבה מכל עלמא הימר בישא קדם קבי"ה או דלטורין על ישראל. עונשיה סגי מן כלתון, ולא אשכחא צדיקא סבא כאליהו בכל דרא ומשום דאמר דלטורין על ישראל כר דכתיב כ"ו, בר שעתא אבאיש סניא קמ"י, ת"ח מה כתיב ב"י (מ"א י"ט ו) וימצא מראשחיו עונת רצפים, מה רצפים, אמר קבי"ה כדון יאות למיכל מאן דאמר דלטורין על בני כ"ו, א"ר יצחק לא זו אלי' משם עד שנשבע לפני הקב"ה להורדת זכותן של ישראל תמיד וכל מי שעושה זכות הוא מקדים ואומר לפני הקב"ה כך וכך עשה עכשיו פלוני ואינו זו משם עד שיכתבו זכותי. והוא נברא דכתיב כ"ו, עכ"ל הזהיק בקצור.

עיקר חפצי ומגמתי היא ללמד זכות על ישראל, ובייחוד על עם קדוש היושבים בחצרות ה', בהר קודש קנתה ימינו יתברך, שלא יוציאו עליהם ח"ו לעו, שהם רשעים ועבריינים בכללם 6. ואין הדבר לפי רוחי ללכת לחטט ולמצוא פשעי ישראל 7. כי אנא מורעא דאהרן קא אתינא, שחמד היא פעולתו, והשלום מידתו, והאמת סגולתו, וכל יסעו וחפצו היא צפית ישועת גוי קדוש, ורוממות קרנו על הר קדשו 8. והרבה הרבה מאד יגעתי באנחת, עד שהעיר הקב"ה את רוחי, ויכוונן את לבבי, ללכת בתומי בדרך הקודש הזאת, לקדש שם שמים, ולחבב את התורה ולומדיה על הבריות, ולקרר רבים, לתורה ולהרבות עוז ואומץ להתישבות עם ה' על אדמת קדשו. — ולפניו ב"ה גלוי: בור' לבבי, ויחול נפשי, לשמו הגדול ועבודתו ית' 9.

למה הנפש

למה הנפש